

Ե. ՓԱՐԻԶԵԱՆ ԱՄՍԱԳԻՐ

Յունիս ամսոյն առաջին օրերէն ի վեր խաղաղութեան յուսոյ նշոյլը բոլորովին աննետացաւ. Վեննայի խորհրդակցութիւնները դադրեցան, եւ Խրիմու հարուածները, ջարդերը, յարձակմունքները, արեան խոխոջանքները աւելի սաստկացան :

Նոյն ամսոյն 7ին դաշնակից տերութեանց զօրքերը կարճ բայց արիւնքուշտ պատերազմէ մը ետեւ տիրեցին Կանաչ ար ըսուած բարձրաւանդակին : Իսկ 18ին Մալաքովի աշտարակին վրայ յարձակեցան ալ նե, հարկ եղաւ որ նորէն ետ քաշուին՝ շատ մարդ կորսնցընելով :

Դաշնակից տերութեանց նաւերը մտան Ագախու ծովուն մէջ, ու մեծամեծ վնասներ հասուցին իրենց թշնամուին, շատ նաւեր ջարդելով ու քանի մը ծովեզերեայ քաղաքներ եւ անբաւ պաշար այրելով : Բայց պատերազմական նպատակին աւելի ասով կատարած կրփեսութիւն որ Ռուսաց Անափայէն ելլելուն պատճառ եղան, եւ Խրիմու բանակին պաշար հասցընելը դժուարացուցին անոնց :

Անգղիացւոց Լորտ Ռակլըն սպարապետին մահը մեծ ցաւ պատճառեց դաշնակցաց բանակներուն : Աներ-Աոնոյ սպարապետը փառաւոր յաղթութենէ մը ետքը վախճանէր էր, Լորտ Ռակլըն անյաջող յարձակմունքէ մը ետեւ. երկուքին մահն ալ տխուր եւ իրաւացի խորհրդածութիւն մը կրճգեն մարդուս միտքը թէ ինչպէս այս երկու քաջերն ալ բիւրաւոր մարդիկ թշնջին տարին աշխարհքէ աշխարհք՝ սարսափելի պատերազմի մը համար, եւ դեռ իրենց յուսոյն կատարուիլը չտեսած (Նիկողայոս կայսեր պէս իրենք ալ) աշխարհիս ունայնութեանցը դեմ գոցեցին աջքերնին յափտեան : Իրաւ է որ իրենց երախտագետ հայրենիքները մեծահանդէս յուղարկաւորութիւններ ըրին անոնց անշնչացեալ մարմնոցը, եւ անուննին փառաւորութեցաւ՝ իրրեւ քաջայաղք սպարապետներ. բայց մարդկօրէն փափաքելի էր ամենուն, եւ մանաւանդ իրենց հայրենակցացը, որ կատարեալ յաղթութեամբ պսակեալ ողջ առողջ դառնային, ու պատերազմի՝ եւ այնպիսի պատերազմի՝ նեղութիւններէն բոլոր աշխարհիս հետ

մեկտեղ հանգչելով, տեսական խաղաղութեան մը պտուղները վայելէին...

Բոլոր յուլիս ամիսը անցուցին Եւրոպացիք՝ մեկ կողմանէ սպասելով որ Սեւասրփոլի քով նոր յարձակման մը համար եղած պատրաստութիւններուն վերջը տեսնուի, մեկալ կողմանէ Աստուրիոյ տերութեան բռնած եւ բռնելու ճամբուն վրայ խորհրդածութիւններ ընելով :

Ասիոյ կողմը Ռուք Մուրավնով, Տոնտուքով-Բորզնով ու Բենքուտեանց զօրավարներուն առաջնորդութեամբը, զիմացին զօրաւոր զիմակալութիւն մը չգտնելով՝ առաջ քաշեցին, Կարսը պաշարեցին, ու մինչեւ երեք ժամի ճամբայ Կարնոյ մօտեցան :

ՕԳՍՓՈՒՌԻՔԻՆ ԱՐԳՈՅ Յ. ԱՐԶՈՒՄԱՆԻ Ի ՊՕԼԻՍ.

Փարիզու ուսումնասէր Հայկազանց կարգը յիշեցինք Յունիսի մէջ մեր ազնիւ եւ պատուական բարեկամը Պարոն Արզուման, որ հոս բժշկութեան արուեստը սովորելով՝ վեց ամսէն պիտի անցընէր մեծ քննութիւնը՝ բժշկական փառաւոր վկայագիրն ընդունելու համար :

Սակայն նոյն անխնոյ եւ աշխոյժ երիտասարդին մարմնոյ տկարութիւնը արգիլեց մնացած վեցամսեայ ուսմունքն անընդհատ շարունակել, եւ պարտաւորեցաւ երեսեղի բժիշկներուն խորհրդին հետեւելով Փարիզէն Ելլել եւ աւելի տար երկրի մէջ անցընելու առաջիկայ հմեռը :

Զայս լսելով իւր ազնիւ բնուանիքը՝ խնդրէր էին որ փոխանակ օտար երկիր երթալու իւր հայրենիքը դառնայ, ու զարնան նորէն գայ ի Փարիզ բնութիւնն անցընելու :

Այս ազնիւ երիտասարդին մարմնոյ տկարութեան անցեալ տարուցնէ ի վեր ակնատես, կըզարմանայինք իւր անդադար աշխատութեան՝ ու քննութիւնն արիւթար անցընելուն վրայ. երբ մասնաւոր բժիշկներն ալ նոյնը հաստատելով մեր զգացումն ստուգեցին, ալ աւելի հաստատութեանք անցեալ Ամսատետրին մէջ ըսածնուս վրայ թէ « յարատեւութիւնն ու անպարտելի ջարդարութիւնը » արդարեւ հայկազն երիտասարդաց սեպհական միքրն է :